

TÜRKİYE BAĞCILIĞININ BUGÜNKÜ DURUMU VE GELECEĞİ

Murat Akkurt
Birhan Kunter
Gökhan Söylemezoğlu
Hande Tahmaz Karaman

Hasan Çelik

Mehmet Ali Kiracı

Akay Ünal

Selçuk Karabat

Yıldız Dilli

Sinem Güler

Hülya Uysal

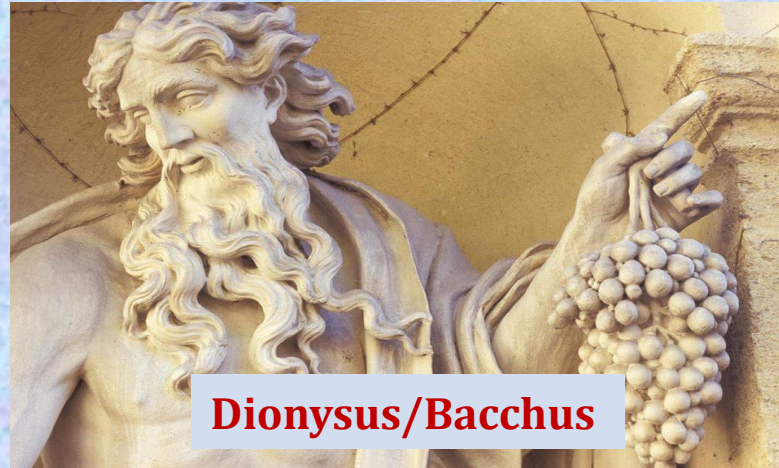

MİTOLOJİDE ÜZÜM VE ŞARAP

- Bağcılık ve şarapçılık, çağlar boyunca Anadolu'yu yurt edinmiş tüm uygarlıklara yön vermiş bir kültürdür.
- Bu yönüyle bağcılık ve şarapçılık kültürü, aynı zamanda birer sanat dalı olarak nitelendirilir.
- Mitolojide tanrıların içkisi olarak kabul edilen üzüm şarabından, Tevrat, Zebur ve İncil'de kutsal içecek olarak söz edilir.
- Üzümden; Türk kültür ve mitolojisinde güzellik, bereket, kan, can, aşk ve sağlık sembolü olarak söz edilir.

İvriz Kaya Anıtı (MÖ 742-727)

Dionysus/Bacchus

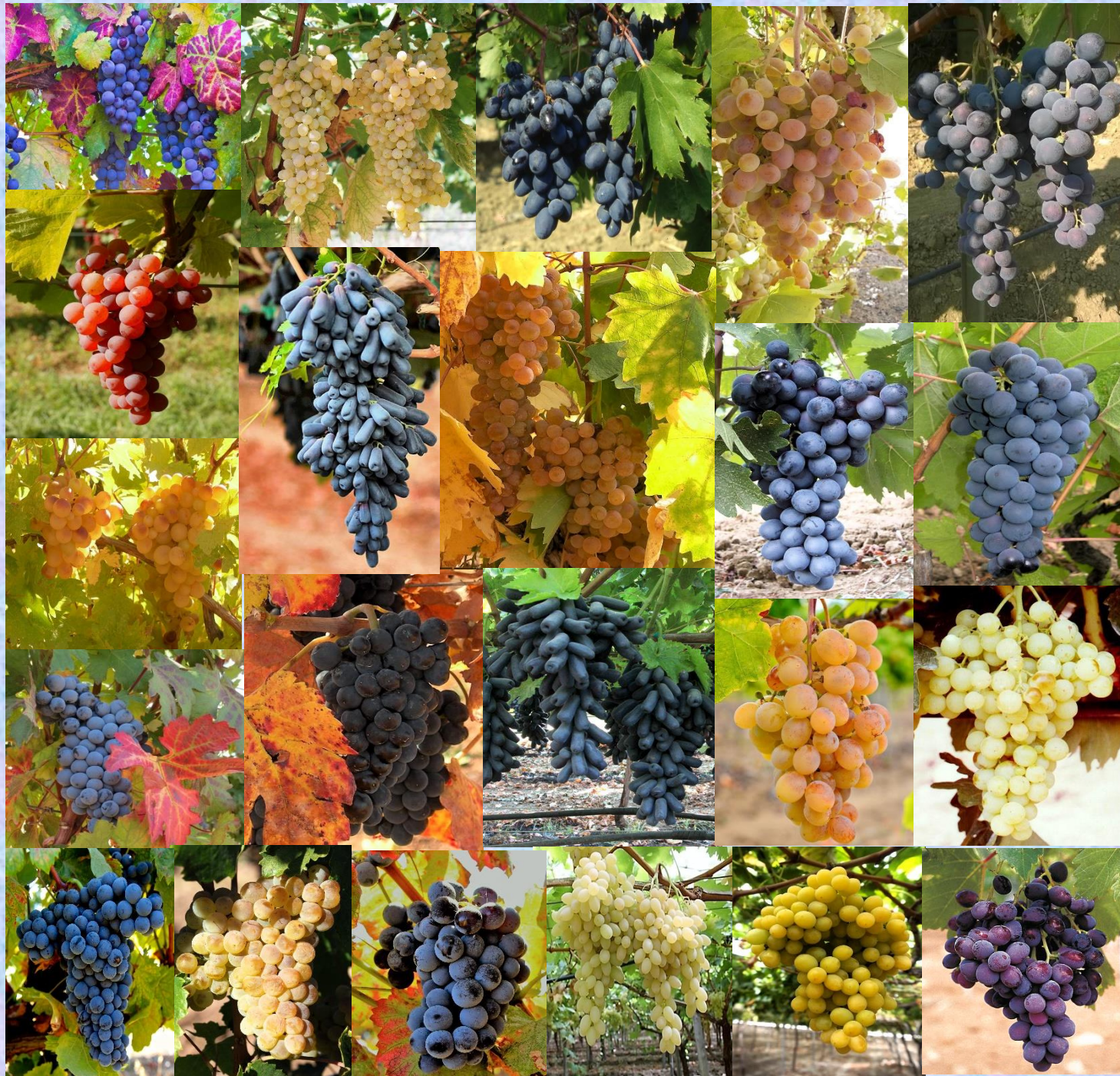

Aphrodisias

ÜZÜM

- ❖ EN DEĞERLİ MEYVE
- ❖ MEYVELERİN KRALİÇESİ
- ❖ EN SAĞLIKLI BESİN

OLARAK ANILMAKTADIR.

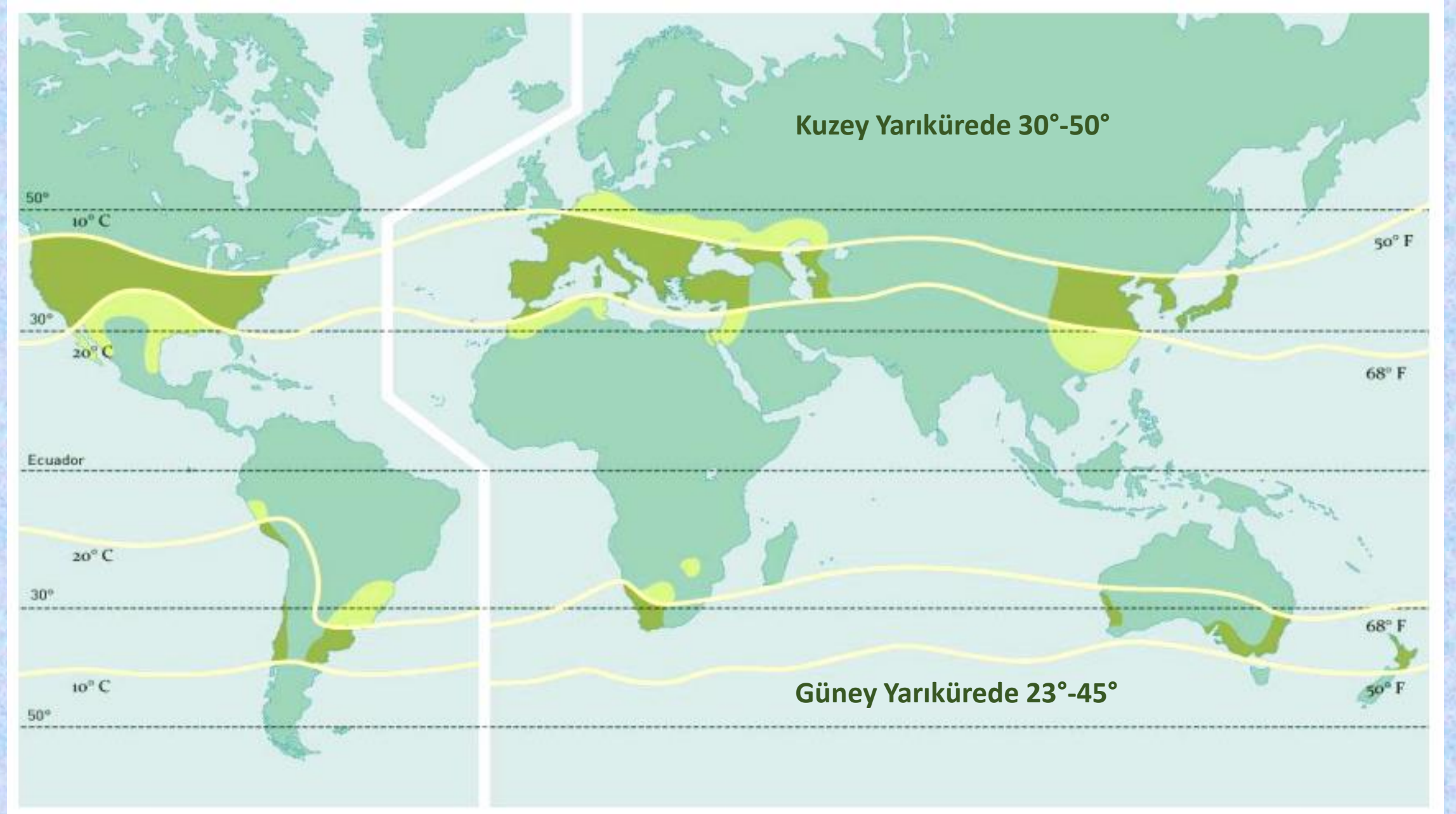
ASMANIN/ÜZÜMÜN SAĞLADIĞI YARARLAR

Ürün	Değerlendirme
Budama Artığı ve Odunu	Yakacak & Pişirme, El Sanatları & Hediyeelik Eşya
Asma Yaprakları	Tedavi Edici & Gıda (<i>Türk Yaprak Sarması</i>)
Olgunlaşmamış Üzüm	Koruk Suyu (<i>Tedavi Edici & Gıda</i>)
Olgun Üzüm	1. Sofralık Üzüm
	2. Kuru Üzüm
	3. Şarap (<i>Kırmızı, Roze, Beyaz, Şampanya</i>)
	4. Damıtık İçkiler (<i>Rakı, Konyak, Pineau, Grappa</i>)
	5. Üzüm Suyu, Reçel & Marmelat
	6. Sirke
	7. Hardaliye
	8. Geleneksel Şıra Ürünleri (<i>Pekmez, Cevizli Üzüm Sucuğu "Orcik/Köme", Pestil "Bastık", Samsa "Muska", Köfter "Üzüm Köftesi"</i>)
Kabuk/Çekirdek (Cibre)	Organik Gübre, Yakacak, Çekirdek Özütü (<i>Antioksidan</i>), Çekirdek Yağı (<i>Kozmetik Ürün</i>)

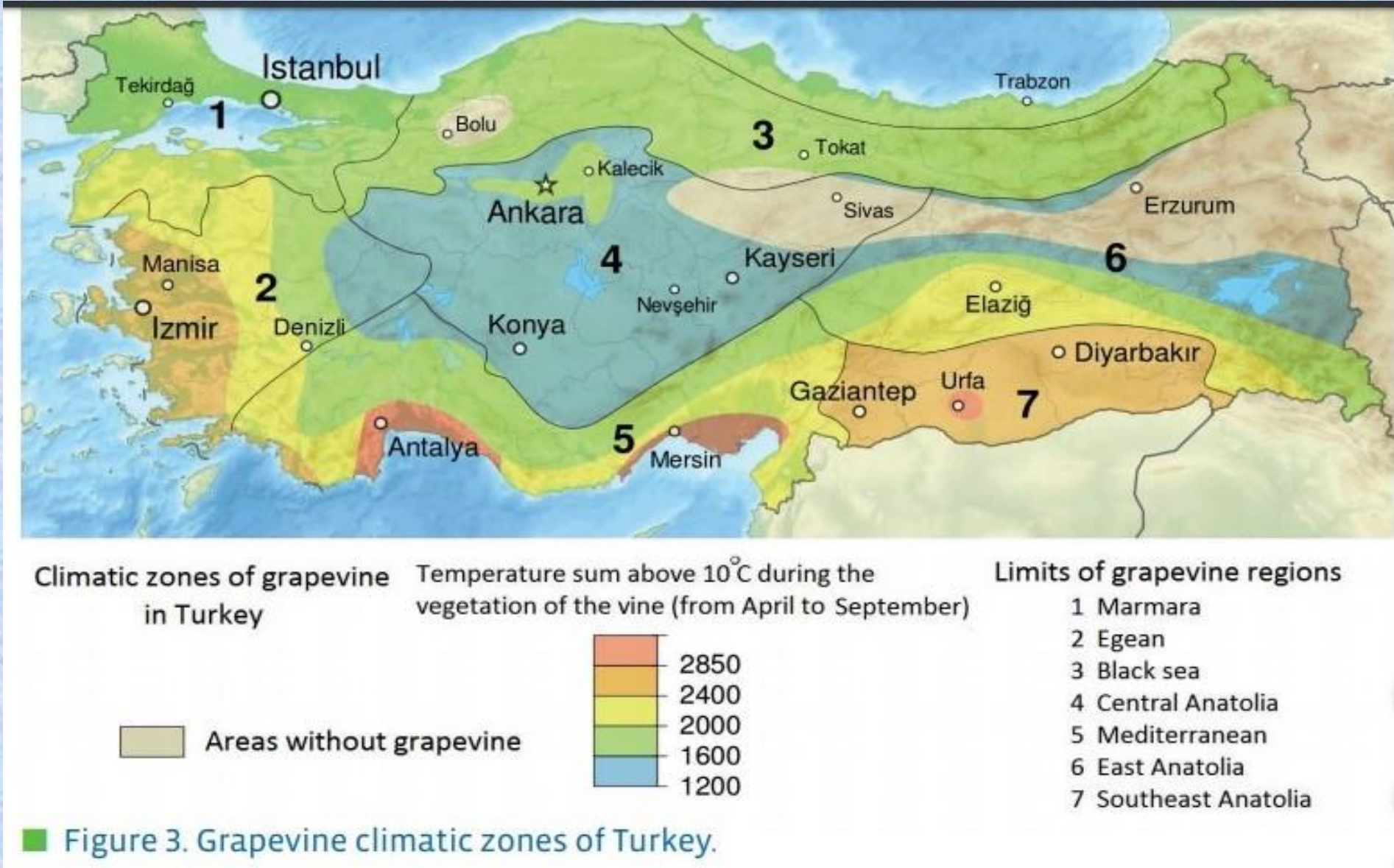
- ❖ Bağcılığın ve Şarapcılığın geçmişi ile ilgili en eski bulgular; **Transkafkasya** olarak da adlandırılan **Kuzeydoğu Anadolu, Gürcistan, Azerbaycan, Ermenistan, Kuzeybatı İran'da M.Ö. 6.000 yıllarına denk gelen Cilalı Taş (Neolitik Era) dönemine** tarihlenmektedir.
- ❖ Bu coğrafya aynı zamanda, Dünya üzüm üretiminin %95'inden fazlasını sağlayan **Vitis vinifera L.** asma türünün de **Anavatanı'dır.**

DÜNYA'DA BAĞCILIĞIN COĞRAFİ SINIRLARI

TÜRKİYE'NİN BAĞCILIĞA UYGUN İKLİM KUŞAKLARI

DÜNYA BAĞCILIĞI İÇİNDEKİ YERİ

(Bağ Alanı)

	Ülkeler	Alan (ha) 2018	Ülkeler	Alan (ha) 2022	Fark (%)
1	İspanya	939.920	İspanya	922.920	-1.8
2	Fransa	750.620	Fransa	757.550	0.9
3	Çin	727.885	İtalya	709.890	4.7
4	İtalya	675.820	Çin	654.866	-10.8
5	Türkiye	417.041	Türkiye	384.537	-7.8
6	A.B.D.	379.190	A.B.D.	364.221	-4.0
7	Arjantin	218.233	Arjantin	207.047	-5.1
8	Şili	193.647	Şili	176.948	-8.6
9	Portekiz	178.780	Portekiz	175.790	-1.7
10	Romanya	172.800	Hindistan	163.000	17.3
	Dünya Toplamı	6.875.427	Dünya Toplamı	6.730.179	-2.1

DÜNYA BAĞCILIĞI İÇİNDEKİ YERİ (Üzüm Üretimi)

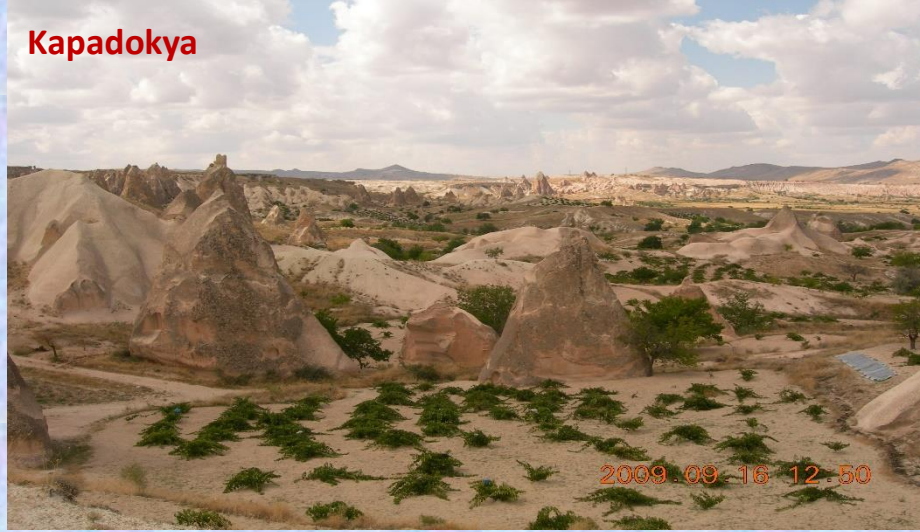
	Ülkeler	Üretim (ton) 2018	Ülkeler	Üretim (ton) 2022	Fark (%)
1	Çin	13.764.599	Çin	12.672.896	-7.9
2	İtalya	8.513.640	İtalya	8.437.970	-0.9
3	İspanya	6.983.260	Fransa	6.199.950	-0.3
4	A.B.D.	6.890.980	İspanya	5.902.040	-15.7
5	Fransa	6.267.790	A.B.D.	5.372.800	-22.0
6	Türkiye	3.933.000	Türkiye	4.165.000	5.9
7	Hindistan	2.920.000	Hindistan	3.401.000	16.5
8	Şili	2.828.021	Şili	2.402.686	-15.0
9	Arjantin	2.573.311	Güney Afrika	2.064.742	-6.3
10	İran	1.915.050	Arjantin	1.936.803	-33.2
	Dünya Toplamı	80.096.667	Dünya Toplamı	74.942.573	-6.4

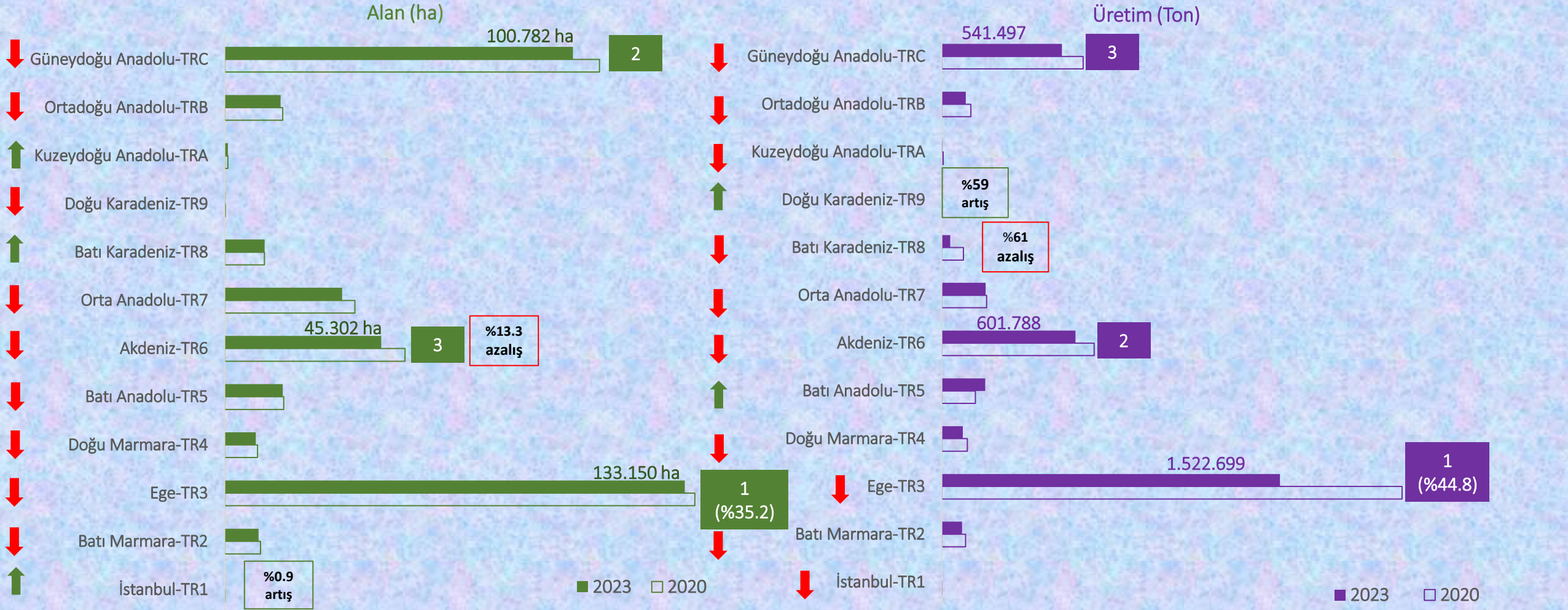
BİTKİSEL ÜRETİM VE MEYVE ÜRETİMİ İÇİNDEKİ YERİ

Bağ-Bahçe alanlarının **%8,6'sı**; Toplam tarım alanlarının **%1,6'sı** bağlarla kaplıdır.

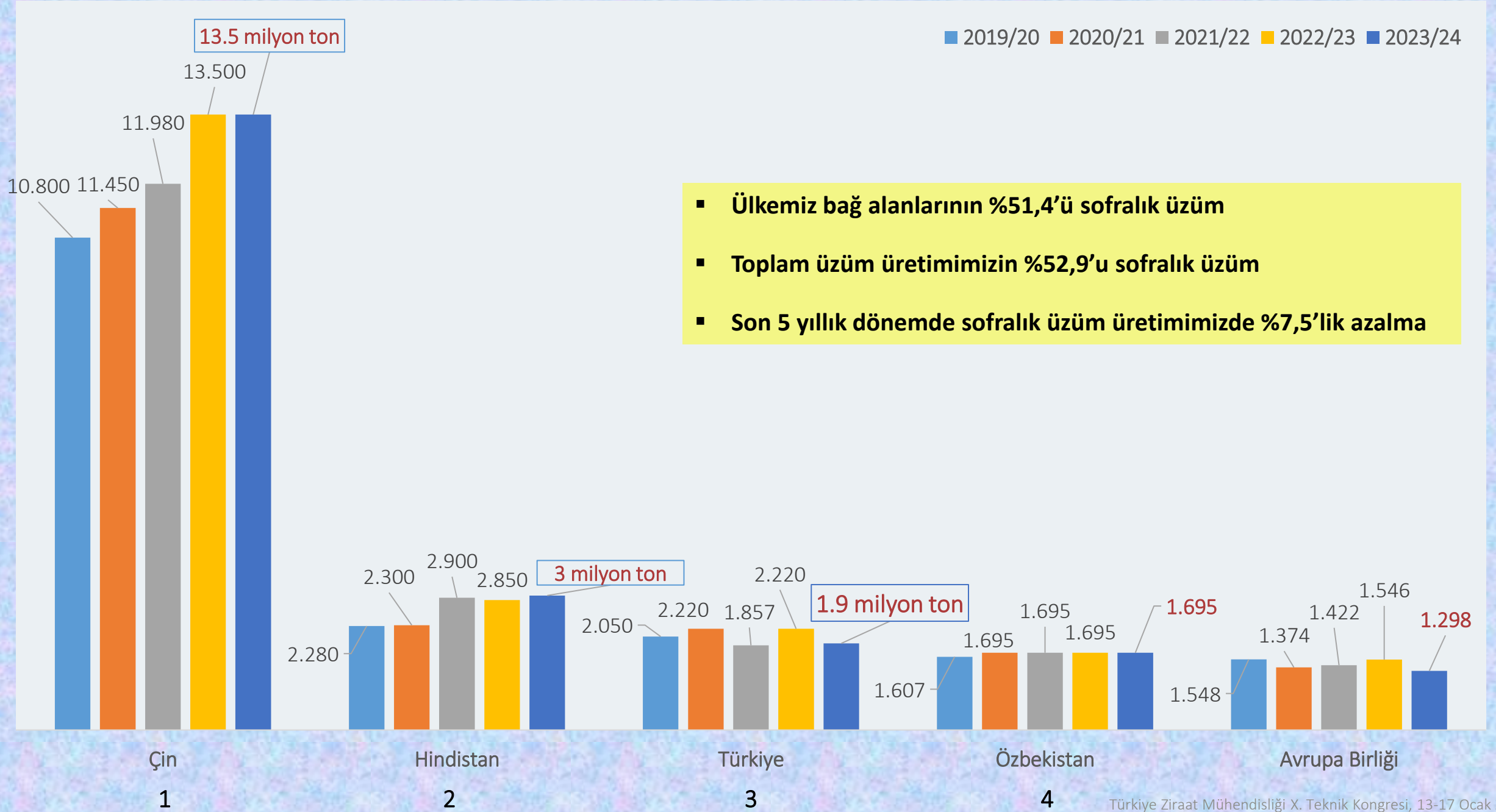
Meyve Grubu	Üretim (ton)				Fark %
	2018	%	2023	%	
Turunçgiller	4.902.052	25.3	7.877.982	32.6	60.7
Yumuşak Çekirdekli	4.342.569	22.4	5.349.798	22.2	23.2
Üzüm	3.933.000	20.3	3.400.000	14.1	-13.6
Sert Çekirdekli	2.695.455	13.9	3.165.494	13.1	17.4
Zeytin	1.500.467	7.8	1.520.000	6.3	1.3
Sert Kabuklular	1.113.580	5.8	1.427.156	5.9	28.2
Muz-Kivi-Avokado-İncir	870.471	4.5	1.414.533	5.9	62.5

BÖLGESEL DEĞERLENDİRME

DÜNYA'DA İLK BEŞ ÜLKENİN SOFRALIK ÜZÜM ÜRETİMİ (1.000 TON)

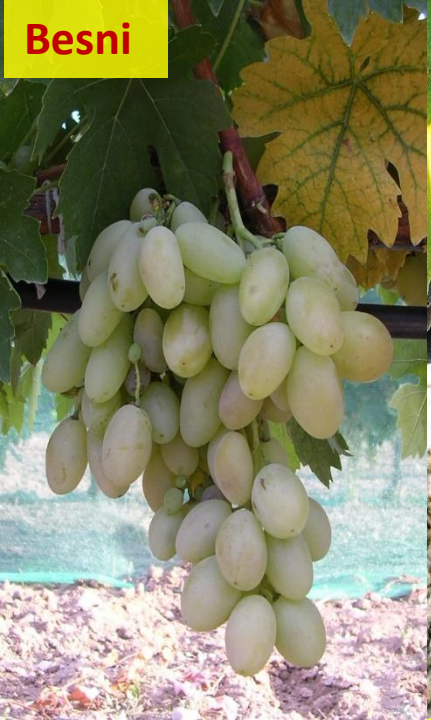
TARIM BÖLGELERİNİN SOFRALIK ÜZÜM ÜRETİMİ (2023)

Tarım Bölgeleri	Alan (ha)	Üretim (Ton)
İstanbul-TR1	13,4	154
Batı Marmara-TR6	3.968,8	37.618
Ege-TR9	41.910,2	505.464
Doğu Marmara-TR5	8.721,5	94.184
Batı Anadolu-TR12	9.465,3	89.148
Akdeniz-TR8	37.437,8	531.319
Orta Anadolu-TR11	19.716,3	109.623
Batı Karadeniz-TR7	5.168,9	21.389
Doğu Karadeniz-TR2	220	2.121
Kuzeydoğu Anadolu-TR3	961	4.135
Ortadoğu Anadolu-TR4	10.497,4	70.378
Güneydoğu Anadolu-TR10	56.175,9	333.517
Toplam	194.257	1.799.050

Ege Bölgesi: Sultani Çekirdeksiz, Alphonse Lavalée, Superior Seedless, Red Globe, Horoz Karası, Crimson Seedless, Trakya İlkeren ve Michelle Palieri, Mevlâna, Kozak Siyahı, Kozak Beyazı, Pembe Gemre, İpek, Osmanca.

Akdeniz Bölgesi: Yalova İncisi, Trakya İlkeren, Tarsus Beyazı, Yalova İncisi, Cardinal, Trakya İlkeren, Prima, Ergin Çekirdeksizi, Tilki Kuyruğu, Burdur Dimriti, Prima, Ora, Trakya İlkeren, Ece, Spil Karası.

Diğer Bölgeler: Narince (Tokat), Köhnü ve Ağın Beyazı (Elazığ ve Malatya), Şilfoni (Tunceli), Mazrani (Diyarbakır ve Mardin), Kabarcık, Tahannebi, Mahrabaşı (Kahramanmaraş), Hönüsü, Horozkarası, Hatun Parmağı (Gaziantep ve Kilis), Kızlartahtası (Şanlıurfa).

Besni

Karaerik

Çatalkara

Çiloreş

Karadirmit

Margaz

Mezrone

Parmak

Razaki

Rumi

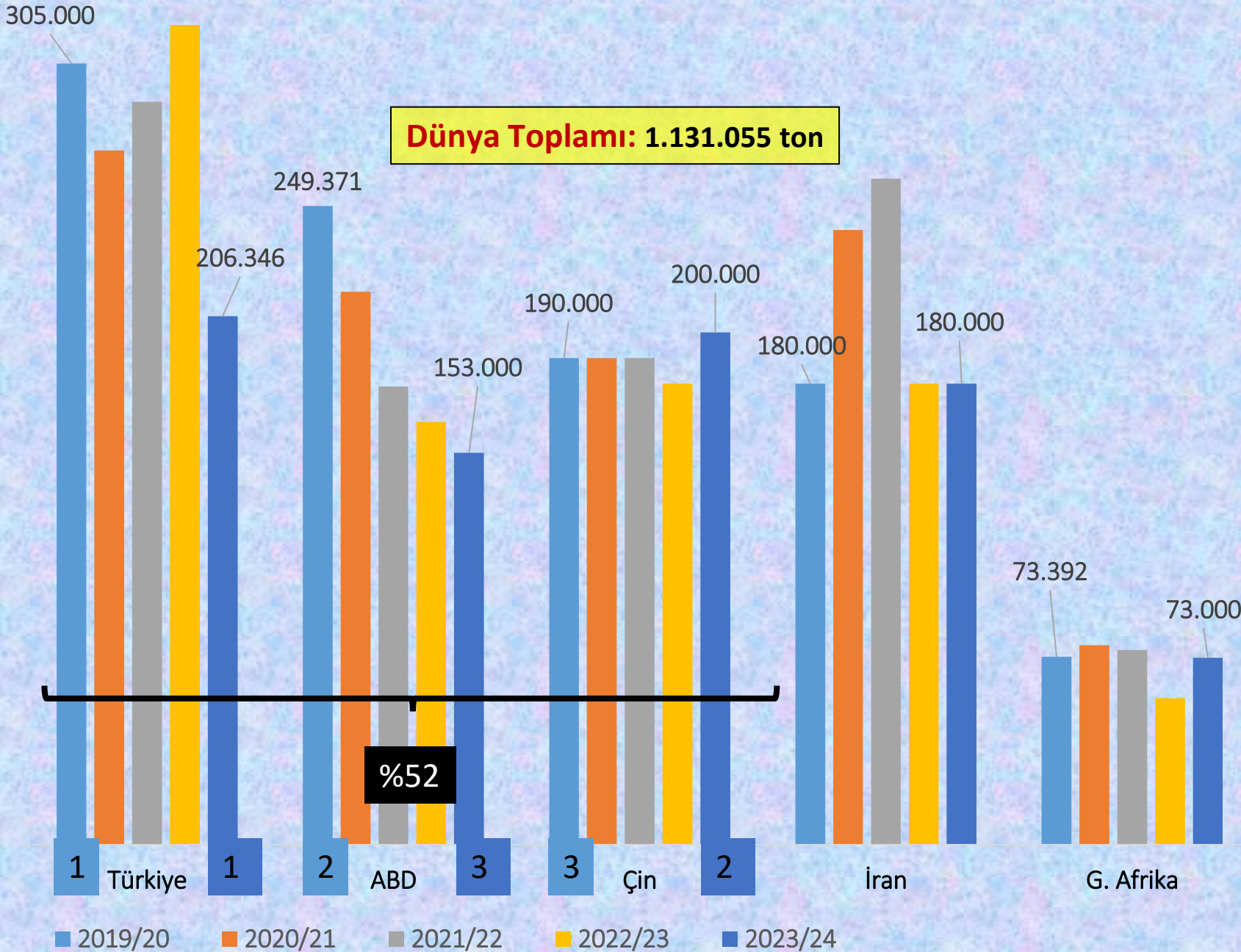

Sultan-7

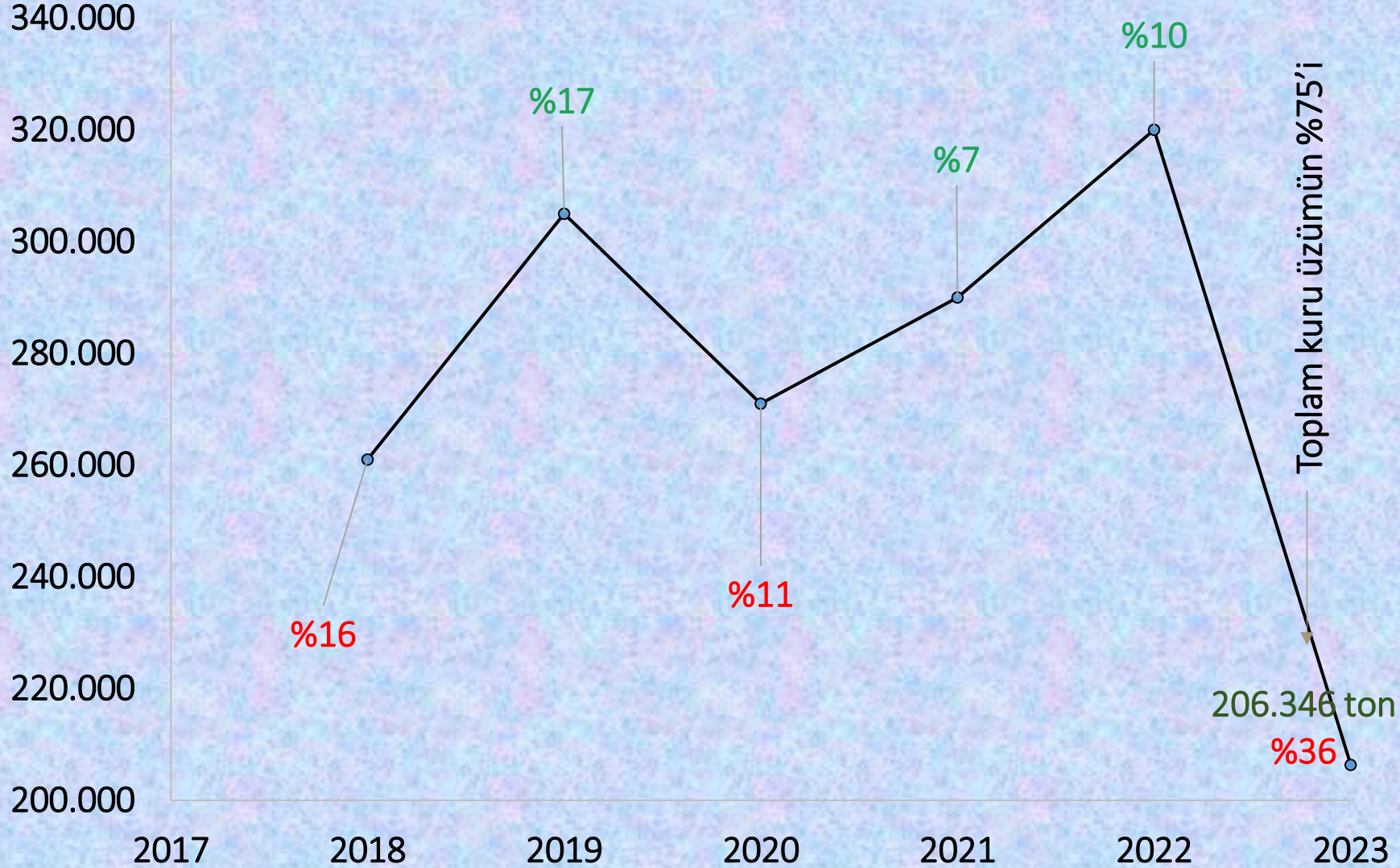

T.Çekirdeksizi

ÇEKİRDEKSİZ KURU ÜZÜM ÜRETİMİNDE İLK 5 SIRADAKİ ÜLKELERİN ÜRETİMİ (TON)

2018-2023 DÖNEMİNDEKİ ÇEKİRDEKSİZ KURU ÜZÜM ÜRETİMİ (TON)

Toplam Kuru Üzüm Üretiminin
%75'i çekirdeksiz, %25'i çekirdekli

Çekirdeksiz:

Yöre:

Manisa

(Alaşehir>Salihli>Saruhanlı>Turgutlu>
Şehzadeler>Ahmetli>Gölmarmara>Sarıgöl>
Akhisar>Yunusemre)

Çeşit:

Sultani Çekirdeksiz

Çekirdekli:

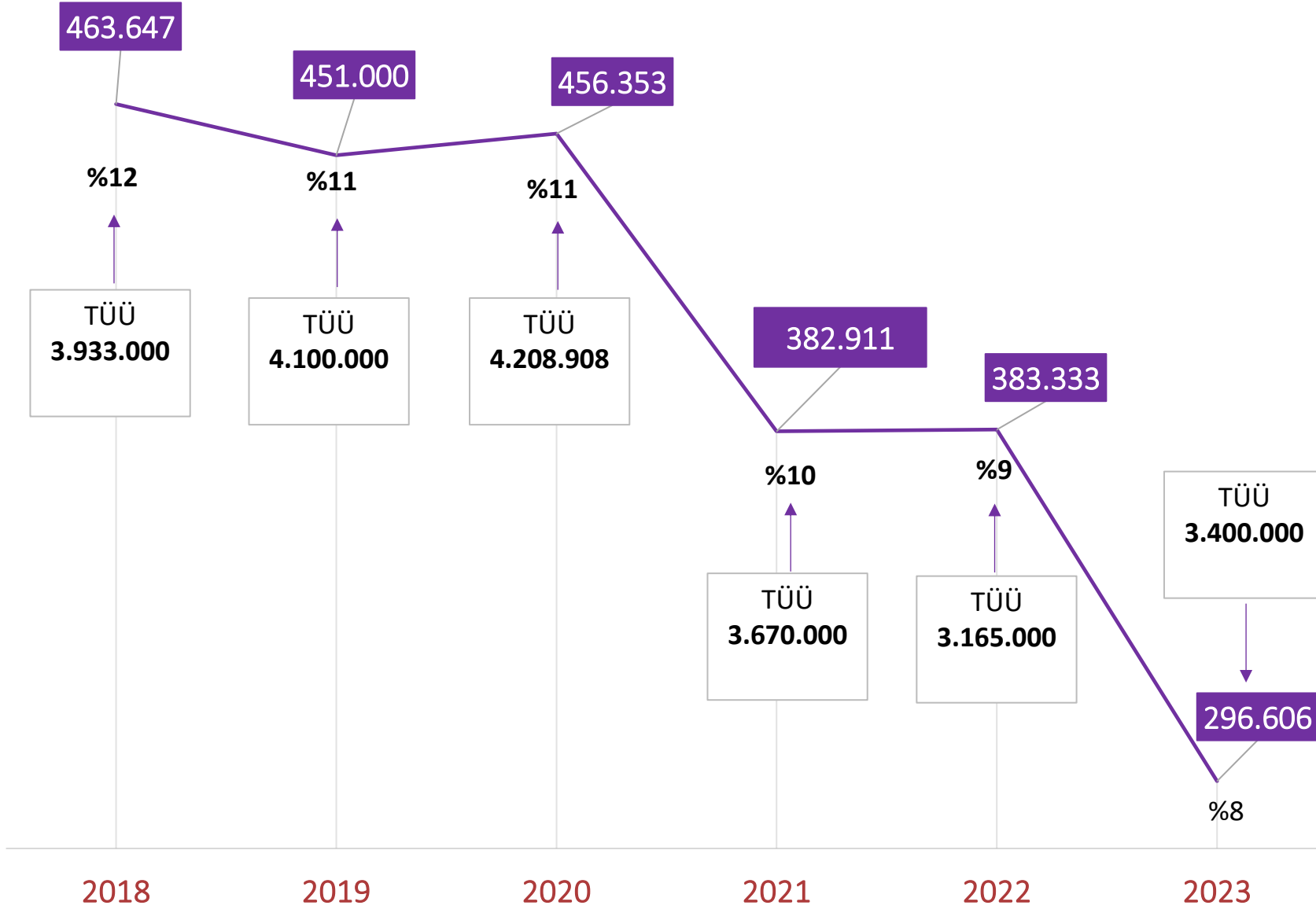
Yöre:

Doğu Akdeniz (Gaziantep, Kilis),
Güneydoğu (Adıyaman, Mardin,
Diyarbakır), Orta Güney (Konya, Karaman)

Çeşitler:

Besni, Rumi, Dımışkı, Kerküş,
Göğ Üzümleri (Beyaz), Sergi Karası, Banazı
Karası (Banazkara), Horozkarası,
Karadimrit, Ekşikara (Siyah)

ŞARAPLIK-ŞIRALIK ÜZÜM ÜRETİMİ (TON)

Türkiye'de 68 yerli/yerel üzüm çeşidi şaraba işlenmektedir.

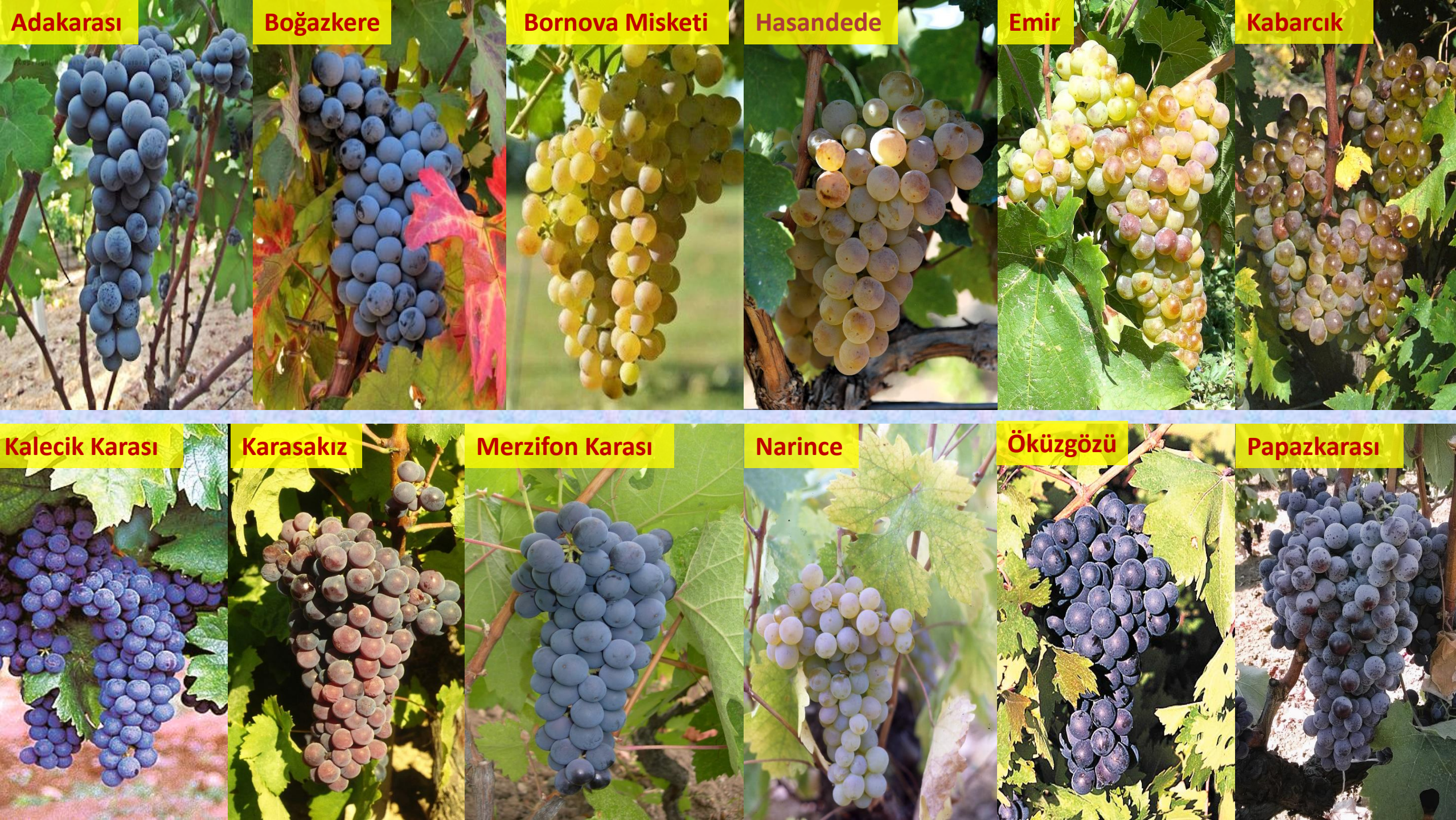
Türkiye'de 147, İtalya'da 45.000 şaraphane vardır.

Yerli Çeşitler

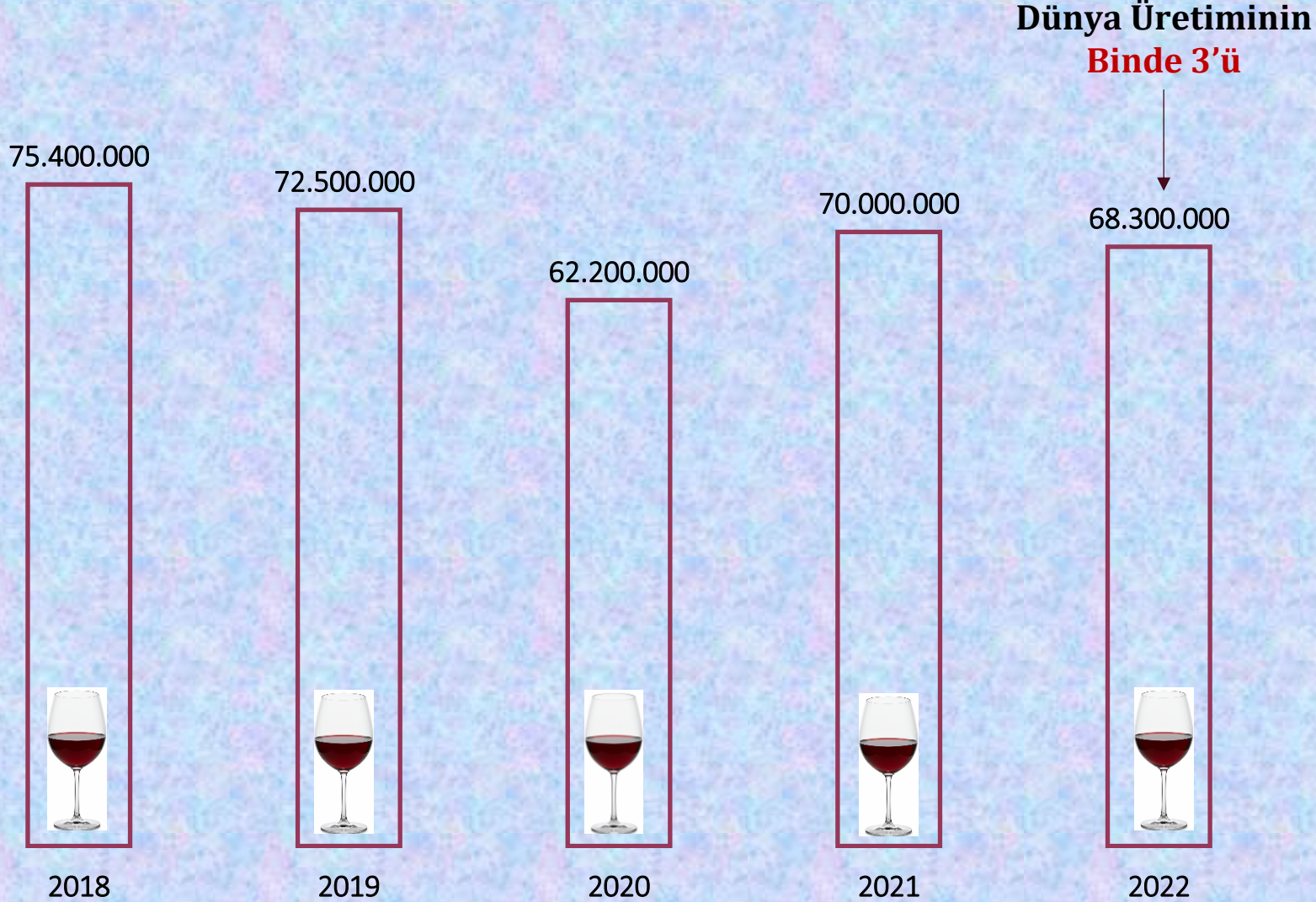
Boğazkere, Kalecik Karası, Bornova Misketi, Emir, Narince, Öküzgözü, Adakarası, Karalahana, Karasakız, Papazkarası, Çalkarası, Hasandede, Sultani Çekirdeksiz

Uluslararası Çeşitler

Merlot, Cabernet Sauvignon, Syrah, Chardonnay, Pinot Noir, Semillon, Cabernet Franc, Alicante Bouschet, Sauvignon Blanc, Sangiovese, Montepulciano, Tempranillo, Petit Verdot, Chenin Blanc, Viognier, Mourvedre, Assyrtiko, Nero d'Avola, Riesling

2018-2022 DÖNEMİNDE İÇ PİYASAYA SUNULAN ŞARAP MİKTARI (LİTRE)

Dünyada son 5 yıldır beyaz şarap üretimi kırmızı şarap üretiminden daha fazla iken, Türkiye'de ise durum tersidir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR TARIM TEKNİKLERİ İLE ÜZÜM ÜRETİMİ (ORGANİK ÜZÜM)

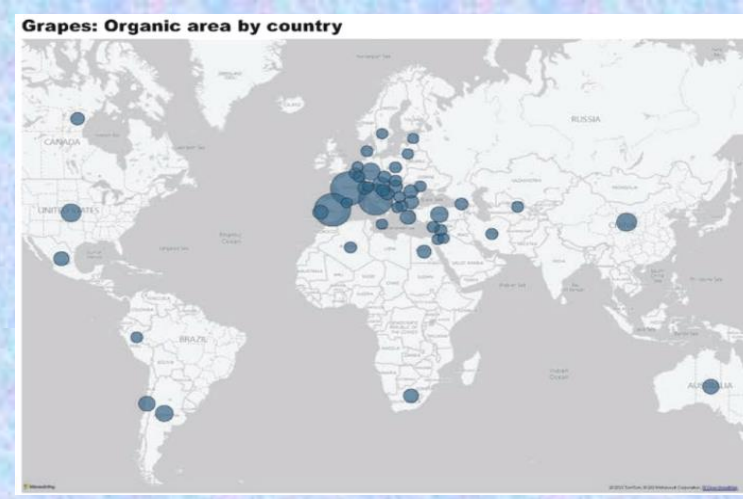
Türkiye'nin Organik Üzüm Üretimi (2023)

İl	Üretim (Ton)
Manisa	(%94.4) 85.457
Siirt	926
İzmir	882
Çanakkale	525
Muğla	432
Niğde	386
Nevşehir	319
Aydın	276
Tekirdağ	229
Elazığ	177
Konya	159
Diyarbakır	148
Diğer iller	595
Toplam	(%2.7) 90.517

- 2022 yılında Dünya'daki 561.503 ha organik bağ alanının (Toplam bağ alanının %8.3'ü) %75'i İspanya, İtalya ve Fransa'dadır.
- 9.573 ha organik bağ alanına (Toplam bağ alanının %2.5'i) sahip olan Türkiye'nin, payı %1,7'dir. Dünya'da 8. sıradadır.
- Son 5 yılda dışsatımımız %38, elde edilen gelir %20 azalmıştır.
- Buna rağmen, bu değerin 2023 yılına ait toplam organik ürün dışsatım gelirleri içindeki payı %13'dür.

En Fazla İhraç Edilen İlk Üç Organik Ürün (2023)

Ürün	Miktar (kg)	Değer (\$)
İncir ve İncir Ürünleri	6.928.940	38.612.314
Çekirdeksiz Kuru Üzüm	6.580.959	21.125.089
Fındık ve Fındık Ürünleri	2.952.568	21.013.298
Kayısı ve Kayısı Ürünleri	2.318.212	15.852.453

SÜRDÜRÜLEBİLİR TARIM TEKNİKLERİ İLE ÜZÜM ÜRETİMİ (İYİ TARIM UYGULAMALARI)

**226 üretici, 23.841 da alanda, 40.666 ton
İTU sertifikalı üzüm üretimi yapıyor.**

Ürün	Alan (da)	Üretim (kg)	Üretici
Buğday	972.208	441.308.943	43
Antep Fıstığı	294.319	22.219.143	1.445
Mandarin	196.586	796.915.174	1.540
Çayır Otu	179.172	34.796.373	11
Zeytin	165.010	147.184.357	1.117
Mısır	160.435	323.060.925	69
Yapay Çayır Mera	158.541	32.317.960	9
Çeltik	129.130	102.485.003	207
Limon	114.860	372.298.808	1.203
Ayçiçeği	110.482	26.117.637	76
Üzüm	23.841	40.666	226

ASMA FİDANI ÜRETİMİ/DİŞ TİCARETİ

2023 yılında **44** çeşitte aşılı fidan üretimi: **1.570.600**

25'i Sofralık

4'ü Kurutmalık

15'i Şaraplık-Şıralık

%98'i Açık Köklü

%2'si Kaplı (Tüplü)

❖ 2023 yılında 13 ilde tümü 'Standart Sınıf' olmak üzere toplam **1.732.800** (%91'i **aşıli**, %9'u **yerli**) asma fidanı üretilmiş ve üretimde ilk üç sırayı Manisa (%30.1), Tokat (%17.2) ve Bursa (%15.1) illeri almıştır.

❖ 7 ilde üretilen **2.098.560** asma fidan materyalinin **%92'si** Standart, **%8'i** Sertifikalı sınıftadır.

❖ Son beş yıllık dönemde de asma fidanı üretimindeki gerileme devam etmiş ve toplam üretim **%40**, aşıli fidan üretimi **%38** azalmıştır.

❖ 2019-2023 dönemindeki toplam değer olarak ihracatın (798.503 \$) ithalatı (1.631.155 \$) karşılama oranı **%50** düzeyinde gerçekleşmiştir.

KLON SELEKSİYONU ÇALIŞMALARI

Enstitü/Fakülte	Üzüm Çeşidi/Anaç	Değerlendirme Şekli	Seçilen Klonlar	Enstitü	Üzüm Çeşidi/Anaç	Değerlendirme Şekli	Seçilen Klonlar
Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsü	Osmanca	Sofralık	21, 26, 38, 39, 40	Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü/ Yalova	Beyaz Çavuş	Sofralık	13, 36, 41
	Pembe Gemre	Sofralık	6, 11,12		Beylerce	Sofralık-Şaraplık	32
	Razakı	Sofralık	16, 18, 21		Bilecik İrikarası	Sofralık	107
	Çal Karası	Kurutmalık-Şaraplık	1, 12, 18, 29, 10		Değirmendere Siyahı	Sofralık	80
	İpek (Pek) Üzümlü	Sofralık	4, 13, 25		Erenköy Beyazı	Sofralık	27, 29
	Sultani Çekirdeksiz	Sofralık	33		Hafızali	Sofralık	6
	Yuvarlak Çekirdeksiz	Kurutmalık	5, 7, 8		Hamburg Misketi	Sofralık	52, 58
	Burdur Razakısı	Sofralık	12, 15, 23, 27		Müşküle	Sofralık	58, 59
	Siyah Gemre	Sofralık	3, 15, 17, 19, 24		Razakı	Sofralık	1, 65, 73
	Burdur Dimriti	Sofralık	4,6,7,19	Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü/ Erzincan	Karaerik	Sofralık	13, 15, 18, 19, 23, 30
	Siyah Dimrit	Şıralık	2, 4, 12, 17, 19				
	41 B	Anaç	8,13	Kayısı Araştırma Enstitüsü/Malatya	Banazkara	Kurutmalık	D41, G11, A1
	420 A	Anaç	13,19				
Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü	Alphonse Lavallée	Sofralık	13,340,425,182,192	Orta Karadeniz Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü/Tokat	Narince	Sofralık	G-18, C-12, BT-27, G-20, B-08, G-24
	Adakarası	Şaraplık	146,153,157				
	Amasya Beyazı	Sofralık	175,259				
	Bozcaada Çavuşu	Sofralık	98, 275,161				
	Cardinal	Sofralık	14,128,140	GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Diyarbakır	Şire	Sofralık-Şıralık	E1-S23/K26, E1-S4/K22, M1-S3/K16, M2-S2/K6
	Cinsaut	Şaraplık	434,357,389				
	Hafızali	Sofralık	20, 183,293				
	Hamburg Misketi	Sofralık	58, 13,6				
	Kozak Beyazı	Sofralık	292, 270,222	Ankara Üniv., Ziraat Fak., Bahçe Bitkileri Bölümü	Kalecik Karası	Şaraplık	21, 9, 19, 18
	Kozak Siyahı	Sofralık	181, 198, 209, 250				
	Clairette	Şaraplık	124, 156, 377				
	Gamay	Şaraplık	192, 212, 365				
	Karacakız	Şaraplık	7, 160, 64, 103	Ondokuzmayıs Üniv., Ziraat Fak., Bahçe Bitkileri Bölümü	Merzifon Karası	Şaraplık	31/15, 13/10, 16/22
	Papazkarası	Şaraplık	289, 194,207				
	Semillon	Şaraplık	225, 197, 171, 169				
	Yapıncak	Şaraplık	175, 132, 13				
	Rup du Lot	Anaç	20				
	5 BB	Anaç	59, 56, 72, 61				
	99 R	Anaç	20				
	110 R	Anaç	20, 19, 26, 31, 30				
	5 C	Anaç	11/19, 19/4				
	1103 P	Anaç	5/5, 8/5, 17/19, 24/14				

1979 yılında hazırlanan ‘Ülkesel Bağcılık Projesi-Bağcılıkta Klon Seleksiyonu Çalışmaları Uygulama Projesi’ kapsamında yürütülen ‘Klon Seleksiyonu’ çalışmaları ile bugüne kadar seçilen ‘Klon’ sayısı 42 çeşitte 135’e , 8 anaçta 21’e ulaşmıştır.

MELEZLEME VE SELEKSİYON ISLAHI YOLUYLA YENİ ÇEŞİT GELİŞTİRME

Tescil Yılı	Çeşit Sayısı	Tescil Ettiren	Çeşit Adı	Değer. Şekli	Islah Yöntemi
1990	5	Atatürk Bahçe Kùltürleri Merkez Araştırma Enstitüsü/YALOVA	Ata Sarısı	Sofralık	Melezleme
			Uslu	Sofralık	Melezleme
			Yalova İncisi	Sofralık	Melezleme
			Yalova Misketi	Sofralık	Melezleme
			Y. Çekirdeksizi	Sofralık	Melezleme
1991	3	Bağcılık Araştırma Enstitüsü/TEKİRDAĞ	Tek. Çekirdeksizi	Sofralık	Melezleme
			Trakya İlkeren	Sofralık	Melezleme
			Barış	Sofralık	Melezleme
	1	Atatürk Bahçe Kùltürleri Merkez Araştırma Enstitüsü/YALOVA	Ergin Çekirdeksizi	Sofralık	Melezleme
1993	2	Bağcılık Araştırma Enstitüsü/TEKİRDAĞ	Reçel Üzüümü	Sofralık	Melezleme
			Güz Üzüümü	Sofralık	Melezleme
2011	5	Bağcılık Araştırma Enstitüsü/TEKİRDAĞ	Özer Karası	Şaraplık	Melezleme
			Tekirdağ Sultanı	Sofralık	Melezleme
			Güz Gülü	Sofralık	Melezleme
			Tekirdağ Misketi	Sofralık	Melezleme
			Bozbey	Sofralık	Melezleme
	5	Bağcılık Araştırma Enstitüsü/MANİSA	Sultan 1	Sofralık-Kurutmalık	Seleksiyon
			Manisa Sultanı	Sofralık	Seleksiyon
			Sultan 7	Kurutmalık	Seleksiyon
			Altın Sultani	Kurutmalık	Seleksiyon
			Saruhanbey	Kurutmalık	Seleksiyon
	3	Atatürk Bahçe Kùltürleri Merkez Araştırma Enstitüsü/YALOVA	İsmetbey	Sofralık	Melezleme
			Pembe 77	Sofralık	Melezleme
			Atak 77	Sofralık	Melezleme

2016	7	Bağcılık Araştırma Enstitüsü/TEKİRDAĞ	Atatürk BKMAE	Samancı Çekirdeksizi	Sofralık	Melezleme
				Arifbey	Sofralık	Melezleme
				Özer Beyazı	Sofralık	Melezleme
				Cengizbey	Sofralık	Melezleme
				Süleymanpaşa Bey.	Sofralık	Melezleme
				Gürnil	Sofralık	Melezleme
				Gönülçelen	Sofralık	Melezleme
	5	Bağcılık Araştırma Enstitüsü/MANİSA		Emirali	Sofralık	Melezleme
				Kebeli	Sofralık	Melezleme
				Spil Karası	Sofralık	Melezleme
				Manisa Pembesi	Sofralık	Melezleme
				Lidya	Sofralık	Melezleme
				Ece	Sofralık	Melezleme
				Mesir	Sofralık	Melezleme
2017	2	Bağcılık Araştırma Enstitüsü/MANİSA		Efem	Sofralık	Melezleme
				Beyra	Sofralık	Melezleme
2018	2	Bağcılık Araştırma Enstitüsü/TEKİRDAĞ		Karamenüş	Şaraplık	Seleksiyon
				Yayla	Şaraplık	Seleksiyon
2019	3	Kayısı Araştırma Enstitüsü/MALATYA		Köhnü	Sofralık-Şaraplık	Seleksiyon
				Kureyş	Sofralık	Seleksiyon
				Banazkara	Kurutmalık	Seleksiyon
2023	4	Bağcılık Araştırma Enstitüsü/TEKİRDAĞ		Saklıkara	Sofralık	Melezleme
				Gümüş 59	Şaraplık	Seleksiyon
				Aksıdağan	Şaraplık	Seleksiyon
				Alço	Şaraplık	Seleksiyon
	2	Bağcılık Araştırma Enstitüsü/MANİSA		Borsakarası	Sofralık-Kurutmalık	Melezleme
				Reşat	Sofralık	Melezleme

**TAGEM'e bağlı Araştırma Enstitüleri'nce
1993-2023 arasında, 39'u Melezleme,
13'ü Seleksiyon yoluyla toplam 52 üzüm çeşidi
geliştirilmiştir.**

Çeşit Adı	Tescil	Değerlendirme	Seleksiyonu Yapan Kuruluş
Merzifon Karası (<i>V.vinifera L.</i>)	2008	Şaraplık	Ankara Üniversitesi Zir. Fak., Bahçe Bitkileri Bölümü
Rizessi (<i>V.labrusca</i>)	2016	Sofralık	Ondokuzmayıs Üniv., Zir. Fak., Bahçe Bitkileri Bölümü
Rizpem (<i>V.labrusca</i>)	2016	Sofralık	Ondokuzmayıs Üniv., Zir. Fak., Bahçe Bitkileri Bölümü
Rizellim (<i>V.labrusca</i>)	2016	Sofralık	Ondokuzmayıs Üniv., Zir. Fak., Bahçe Bitkileri Bölümü
Ülkemiz (<i>V.labrusca</i>)	2016	Sofralık	Ondokuzmayıs Üniv., Zir. Fak., Bahçe Bitkileri Bölümü
Çeliksi (<i>V.labrusca</i>)	2016	Sofralık	Ondokuzmayıs Üniv., Zir. Fak., Bahçe Bitkileri Bölümü

Üniversitelerce 2008-2023 yılları arasında yürütülen Seleksiyon Islahı çalışmaları ile 6 üzüm çeşidi geliştirilmiştir.

İÇ TÜKETİM

Sofralık Üzüm

Toplam tüketim: **1.8 milyon ton**
Kişi başı tüketim: **21.2 kg/yıl**

Kuru Üzüm

Toplam tüketim: **80 bin ton**
Kişi başı tüketim: **0.94 kg/yıl**

Şarap

Toplam tüketim: **76 milyon litre**
Kişi başı tüketim: **0.89 L/yıl**

(Fransa'da kişi başı tüketim: 47 L/yıl)

Ürettiğimiz üzümün yaklaşık %65'ini içerde tüketiyoruz.

DIŞSATIM

Üzümün üç temel tüketim şeklinde de ihracatçı ülke konumundayız!

Dünya Üzüm ve Üzüm Ürünleri Dışsatımında Türkiye' nin Payı (2023)					
Ürün Tipi	Dışsatım Geliri (1000 \$)		Dışsatım Gelirine Katkısı (%)		Türkiye'nin Payı (%)
	Dünya	Türkiye	Dünya	Türkiye	
Sofralık Üzüm	9.268.699	139.288	18.4	20.4	1.5
Kuru Üzüm	1.531.900	508.209	3.0	74.5	33.2
Şarap	38.912.496	25.092	77.0	3.7	0.1
Pekmez	605.857	8.534	1.2	1.2	1.4
Üzüm Suyu	189.370	641	0.4	0.1	0.3
Toplam	50.508.322	681.764	100.0	100.0	1.4

SOFRALIK ÜZÜM

Sofralık Üzüm Dışsatımının 2019-2023 Dönemindeki Değişimi						
Yıllar	Miktar (Ton)	İndeks	Değer (1000\$)	İndeks	Fiyat (\$/Ton)	İndeks
2019	205.715	100	150.104	100	730	100
2020	212.330	103	157.885	105	744	102
2021	264.516	129	204.938	137	775	106
2022	223.420	109	176.577	118	790	108
2023	146.453	71	139.288	93	951	130
Ort.	210.487		165.758		798	

2019-2023 ortalaması olarak;

- Üretilen 2.05 milyon ton sofralık üzümün %10'u ihraç edilmiştir.
- İhracatın %56'sı Rusya'ya, %13'ü Ukrayna'ya, %6'sı Polonya'ya yapılmıştır.

ÇEKİRDEKSİZ KURU ÜZÜM

Çekirdeksiz Kuru Üzüm Dışsatımının 2019-2023 Dönemindeki Değişimi

Yıllar	Miktar(Ton)	İndeks	Değer (1000\$)	İndeks	Fiyat(\$/Ton)	İndeks
2019	267.503	100	574.161	100	2.146	100
2020	259.015	97	514.029	90	1.985	93
2021	257.163	96	478.849	84	1.862	87
2022	278.586	104	478.211	83	1.717	80
2023	277.081	104	508.209	89	1.834	85
ORT.	267.870		510.692		1.909	

- Çekirdeksiz kuru üzümün en büyük alıcısı AB ülkeleridir.
- İlk üç sıra, İngiltere (%25.8), Almanya (%12.3), Hollanda (%10.8)

ŞARAP

Şarap Dışsatımının 2019-2023 Dönemindeki Değişimi

Yıllar	Miktar (1000 L)	İndeks	Değer (1000\$)	İndeks	Fiyat (\$/1000 L)	İndeks
2019	4.906	100	14.748	100	3.006	100
2020	2.538	52	6.851	47	2.699	90
2021	2.848	58	8.547	60	3.001	100
2022	4.536	93	13.626	92	3.004	100
2023	6.635	135	25.092	170	3.782	126
Ort.	4.293		13.773		3.098	

Belçika (% 20.1), Kıbrıs (% 18.4), Almanya (% 15.5), İngiltere (% 15.2), Hollanda (%5.3)

1 şişe şarap 2.8\$

DIŞALIM

Sofralık Üzüm, Kuru Üzüm ve Şarap Dışalımının 2019-2023 Dönemindeki Değişimi

Yıl	Sofralık Üzüm		Kuru Üzüm		Şarap	
	Miktar (Ton)	Değer (1000 \$)	Miktar (Ton)	Değer (1000 \$)	Miktar (1000 L)	Değer (1000 \$)
2019	458	451	30.030	52.705	4.105	20.819
2020	306	249	29.841	49.978	3.288	12.197
2021	1.281	1.339	33.009	45.769	5.355	24.775
2022	1.743	2.459	24.483	42.790	7.934	43.104
2023	4.422	5.511	25.456	49.544	14.564	72.925
Ort.	1.642	2.002	25.564	48.157	7.049	34.764

❖ Ülkemiz, dünya çekirdeksiz kuru üzüm pazarında uzun yıllardır devam eden üstünlüğünü korumakla birlikte, bu etkinlik durağan bir seyir izlemektedir.

❖ Sofralık üzüm dışsatımında son 30 yılda sağlanan gelişme, son dönemde gerileme sinyalleri vermektedir.

❖ Şarap iç tüketiminde turizmin destekleyici etkisi sürmekle birlikte, dış ticaret dengesinin giderek dışalım lehine bozulmasının, büyük oranda sektör üzerinde baskı yaratan kısıtlamalardan kaynaklandığı görüşündeyiz.

- Son beş yılın (2020-2024) ortalaması olarak ithal edilen **28.407 ton** kuru üzümün **%26.7'sini** Sultani Çekirdeksiz, **%2.8'ini** Korint ve **%70.5'ini** ise farklı çeşit ve sınıflardaki çekirdeksiz ya da çekirdekli kuru üzüm oluşturmaktadır.
- Bu değer, her yıl ürettiğimiz çekirdeksiz kuru üzümün **%10'u** kadar kuru üzüm ithal ediyoruz demektir.

Özel Yasal Mevzuat

- Bağcılık Yönetmeliği
- 30.12.2006 tarih ve 26392 sayılı Resmi Gazete
- Asma Fidanı ve Üretim Materyali Sertifikasyonu ve Pazarlaması Yönetmeliği
- 03.07.2009 tarih ve 27277 sayılı Resmi Gazete

Genel Yasal Mevzuat

- 5488 sayılı Tarım Kanunu
- 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu
- 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu
- 5996 sayılı Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu
- 5648 sayılı Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kanunu
- 520 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu
- 5262 sayılı Organik Tarım Kanunu
- 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu
- 28091 sayılı R.G. de yayımlanan İyi Tarım Uygulamaları Hakkında Yönetmelik
- 27676 sayılı R.G. de yayımlanan Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik
- 32309 sayılı R.G. de yayımlanan Tarımsal Üretimin Plânlanması Hakkında Yönetmelik
- 32665 sayılı R.G. de yayımlanan Bitki Çeşitlerinin Kayıt Altına Alınması Yönetmeliği
- 32674 sayılı R.G. de yayımlanan Bitkisel Üretime Yönelik Desteklemeler İle Diğer Bazı Tarımsal Desteklemelere Ödeme Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No:2024/31)

Tarımsal Üretimin Plânlanması Hakkında Yönetmelik (14 Eylül 2023)

Bitkisel üretim izinlerinin verilmesi

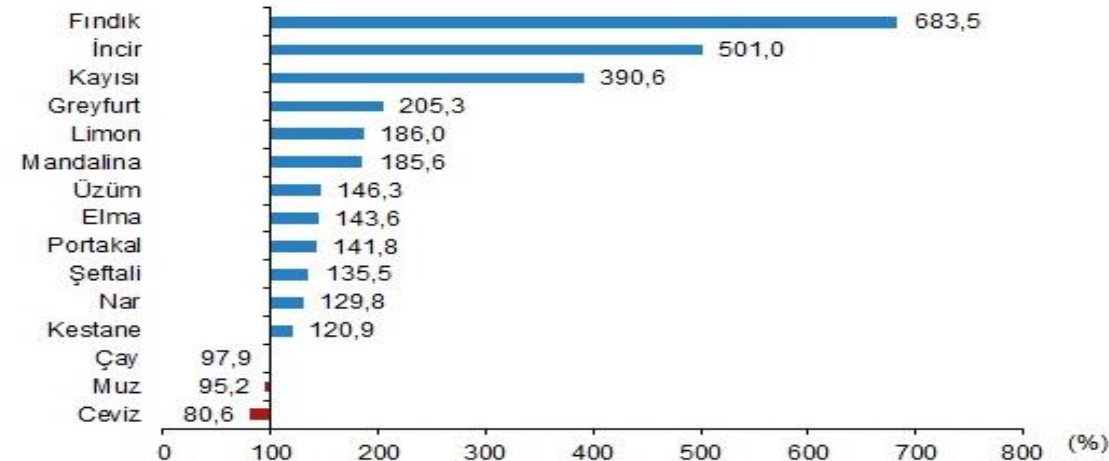
MADDE 13- (3) Ormandan tahsis edilen ağaçlandırma alanları ile 5403 sayılı Kanunda belirtilen dikili tarım arazilerinde asgari tarımsal arazi büyüklüğü altında kalan alanlar hariç olmak üzere eğimi yüzde altının altında olan arazilerde yeni meyve bahçesi tesisine izin verilmez. Ancak, aşağıda belirtilen şartlar kapsamında teknik komite kararıyla belirlenen alanlara, Kurul tarafından onaylanması halinde havza veya işletme bazında izin verilebilir:

a) İşlemeli tarıma uygun olmayan yerler.

b) Arazinin bulunduğu en küçük yerleşim birimi olan köy veya mahallede, çayır mera hariç toplam tarım alanının yüzde seksenden fazlasının dikili tarım alanı olduğu yerler.

(4) Yeni bahçe tesisi kurma koşullarını haiz olması halinde, Türkiye İstatistik Kurumu kayıtlarında son yıla ait yeterlilik oranı yüzde yüzelli ve üzeri olan ürünler için Kurulun aksine bir kararı olmadığı müddetçe bahçe tesisine izin verilmez.

Seçilmiş meyve ürünlerinde yeterlilik dereceleri, 2022-2023

Destekler

- ÇKS kaydı ön koşul.
- Mazot ve gübre: **244 TL/da**
- Organik tarım : **293 TL/da**
- İyi tarım: **207 TL/da**
- Biyolojik ve biyoteknik mücadele: **318 TL/da**
- Dolu ve don zararı **“Bitkisel Ürün Sigortası”** koşulu.

2024-2028 TALEP PROJEKSİYONU VE ÜRETİM HEDEFLERİ

2000-2023 Yılları Veri Seti
Bağ Alanı, Üzüm Üretimi ve Verimi "TÜİK "
Sofralık Üzüm, Kuru Üzüm ve Şarap İhracat Verileri "Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)"

Bağ Alanı, Üzüm Üretimi ve Verim Projeksiyonu			
Yıllar	Bağ Alanı (ha)	Üzüm Üretimi (1000 ton)	Verim (kg/da)
2023	377.848	3.400	900
2024	377.030	4.027	1.034
2025	370.009	4.039	1.049
2026	362.988	4.052	1.064
2027	355.967	4.064	1.079
2028	348.946	4.077	1.095
Değişim (%)	7.7	19.9	21.7

Değerlendirme Şekline Göre Üzüm Üretim Projeksiyonu			
Yıllar	Sofralık Üzüm (ton)	Kurut.Üzüm (ton)	Şaraplık Üzüm (1000 L)
2023	1.799.050	1.304.344	296.606
2024	2.017.681	1.560.876	406.712
2025	1.993.069	1.568.538	403.836
2026	1.973.255	1.576.200	400.959
2027	1.956.554	1.583.862	398.082
2028	1.920.792	1.591.523	395.205
Değişim (%)	6.8	22.0	33.2

Dışsatım Projeksiyonu			
Yıllar	Sofralık Üzüm (ton)	Kuru Üzüm (ton)	Şarap (1000 L)
2023	146.453	277.081	6.635
2024	250.990	271.717	3.646
2025	256.608	274.589	3.552
2026	262.226	277.461	3.458
2027	267.843	280.333	3.364
2028	273.461	283.205	3.271
Değişim (%)	86.7	2.2	-50.7

Önerilerimiz

- Kamu Politikaları ve Destekleme Mekanizmaları
- İklim değişimine Uyumlu Sürdürülebilir Tarım Uygulamaları
- Teknolojik İnovasyon ve Dijitalleşme
- Eğitim ve Kapasite Geliştirme
- Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) Faaliyetleri
- Bölgesel Adaptasyon ve Çeşitlendirme
- Bağların korunması

Kaynaklar

- Anonim, 2024a <https://tuik.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 04.11.2024
- Anonim, 2024b. <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Organik-Tarim/Istatistikler> Erişim tarihi:14.11.2024
- Anonymous 2024a. <https://www.fao.org>. Erişim Tarihi: 04.11.2024
- Anonymous 2024b <https://www.nutfruit.org/> Erişim tarihi 13.11.2024
- Anonymous, 2024c. <https://www.oiv.int> Erişim tarihi 14.11.2024
- Anonymous, 2024d. <https://www.fibl.org>. Erişim tarihi: 15.11.2024
- Anonymous, 2024e. <https://www.trademapp.org>. Erişim tarihi: 10.11.2024
- Arroyo-Garcia, R., Ruiz-Garcia, L., Boulling, L., Ocete, R., López, M.A., Arnold, C., Ergul, A., Söylemezoğlu, G., Uzun, H. İ., Cabello, F, Ibáñez, J., Aradhya, M.K., Atanassov, A., Atanassov, I., Balint, S., Cenis, J.L., Costantini, L., Gorislavets, S., Grando, M.S., Klein, B. Y., McGovern, P., Merdinoglu, D., Pejic, I., Pelsy, F., Primikrios, N., Risovannaya, V., Roubelakis-Angelakis, K.A., Snouss, H., Sotiri, P., Tamhankar, S., This, P., Troshin, L., Malpica, J.M., Lefort, F., Martinez-Zapater, J.M. 2006. Genetic evidence for the existence of independent domestication events in grapevine. *Molecular Ecology*,15(12): 3707-3714.
- Boz, Y., Uysal, T., Yaşasın, A. S., Gündüz, A., Avcı, G. G., Sağlam, M., Kiran, T., & Öztürk, L. (2012). Türkiye Asma Genetik Kaynakları Kataloğu, 411 s. Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü.
- Candar, S., Alço, T., Uysal, T., Ekiz, M., & Yayla, F. (2019). Karamenüş ve Yayla (*Vitis vinifera* L.) Şaraplık Üzüm Çeşitlerinde Biyoklimatik İsteklerin ve Olgunluk Göstergelerinin Belirlenmesi. *Uluslararası Tarım ve Yaban Hayatı Bilimleri Dergisi*, 5(2): 231 – 239.
- Çelik, H. 2012. Türkiye Bağcılığı ve Asma Fidanı Üretimi-Dış Ticareti İle İlgili Stratejik Bir Değerlendirme. *Türkiye Tohumcular Birliği (TÜRKTOB) Dergisi*, Sayı 4:10-16, Ankara
- Çelik, H. 2019. Asma Fidanı Üretimi ve Sertifikasyonu. *TOHUM TOHUMCULUK VE TEKNOLOJİLERİ* (Ed: Kesici, T.), Cilt 3:1316-1365, BİSAB Yayını, ISBN:978-605-64360-1-7, Birinci Basım, Ankara
- Çelik, H., Şendağ, S., Büyükdemirci, H. ve Kacar, E. 2025. Meyve ve Asma Fidanı Üretiminde Mevcut Durum ve Gelecek. *TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Ziraat Mühendisliği X. Teknik Kongresi*, 13-17 Ocak 2025, Ankara.
- Ergönül O., Özer C., Orhan Özalp Z., (2018). Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü Tarafından Geliştirilen Yeni Sofralık Üzüm Çeşitleri. *Bahçe 47 (Özel Sayı 1: Türkiye 9. Bağcılık ve Teknolojileri Sempozyumu): 423-428. ISSN 1300-8943.*
- Gülcü, M., Taşeri L., Boz Y., Dağlıoğlu F., Yayla F., Akman B., 2010. Bazı Üzüm Çeşitlerinin Üzüm Suyuna Uygunluk Derecelerinin Belirlenmesi. *Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Proje Sonuç Raporu*, 58 s., Genel Yayın No: 195.
- Uysal T, Ergönül O, Yaşasın A, Polat A, Candar S, Eryılmaz İ., (2024). Tekirdağ Asma Arazi Gen Bankasındaki Bazı Üzüm Genotiplerinin Karakterizasyonu. *ANADOLU Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Dergisi*.

Saygı, Özlem ve Minnetle

GROK

İlginiz İçin Teşekkür Ederiz.